

METKA COTIČ

Ponavljjanje

Spet sem na začetku. Spet ista pesem. Le kaj je lahko bilo napak? Nekje sem ga gotovo polomil ... Najhuje je, ko si misliš, da si boš po vsem hudem na svetu tu gori lahko malce odpočil, ležal na oblaku in mislil na tisti plemeniti nič, opazoval modrino neba in premikanje kopastih, zračnih zaplat ... Pa pridejo in te pošljejo nazaj! Tokrat si nisem želel nazaj. Dovolj mi je bilo vsega, bede, stiske, nenehnega onegavljenja zdaj s tem, pa z onim ... In če bi le vedel, kje sem ga polomil, bi mi bilo veliko lažje hoditi nazaj. Pa se mi še sanja ne. In tako hitro me pošiljajo nazaj. Nisem se dovolj spočil, nisem doumel zagonetke.

Zadnjič, ko sem bil doli, sem mislil, že skoraj prepričan sem bil, da sem tokrat storil vse po meri. Po čigavi meri? Ja, za božjo voljo, po njihovi, po božji! Pa sem se uštel! Zopet sem se pošteno uštel, ne da bi to sploh vedel. Bil sem skrben, celo nekakšno družinico sem imel, v kateri sem povprečno krmaril, včasih sem se sicer spozabil, a tega nisem nikdar izdal! Nekajkrat sem se spozabil in potešil svojo vročo kri. A to že ni mogel biti razlog, da sedaj vse skupaj ponavljam od začetka. To je bila majhna napakica, spodrseljajček, katerega gotovo niso opazili. Bil sem ... odprte narave, nekoliko trmast in mahnjen na denar. Nič slabega ... Morda tisto z denarjem? Na tisto mislite? Da ni bilo povsem v redu? Da bi revščino tolkel in miloščino prosil, si nisem mogel predstavljati. Bil sem bogata dobričina, ki se izmika ljudem. Ljudje so mi šli nadvse na živce! Da tu tiči vzrok? Ne more! Nič slabega in žalega nisem storil, če pa sem bil kdaj na tem, da bi komu le lahko, ob kaki posebni priliki, kaj zagodel, sem zbežal. Na trmo in na cinizem merite? Ne, to je bilo povsem nedolžno početje, pokazati ljudem, da ima vsaka resnica tudi svojo hrbtno stran ... Bil sem nekakšen filozof, nekakšen mislec, ki obrača stavke in resnice predeluje in kroji kot kak krojaček. Včasih sem se celo zabaval s tem početjem. Premetaval sem besede in izjave, se posmehoval drugim, predvsem tistim, ki so klatili še večje traparije, kakor sem jih sam, in se norčeval iz samega sebe, da sem pokazal distanco do lastne skromnosti!

Oh, ko pomislim, kako jim je šlo na živce to početje. Razjaril in razkuril sem marsikatero toplo rit, ki se je bala za svoj stolček. Res je, niso me marali. Pa kaj zato! Saj sem imel tudi jaz svoje muke, svoje "depre" in svoje neizsanjane sanje. Tako kot oni. In če sem se kdaj pa kdaj nekoliko sprostil, to gotovo ni moglo biti narobe. Da sem gledal vstran, ko so drugi stradali, da me ni

zanimalo, ko so drugi krvaveli in prezebali? Ni res. Bolelo me je in nisem prenesel pogleda na tako trpljenje. Zakaj bi se obremenjeval s tujim trpljenjem? Bi kaj zaleglo? Ne bi!

Včasih, ko sem bil otopel, ko sem kot vreča krompirja skušal zbrati kako misel, a je nisem v sebi našel, sem njim – trpečim – celo zavidal. Taka obdobja pa so se vlekla lahko mesece. Zavidal sem jim trpljenje in bolečino, ker sam nisem čutil ničesar. Nič! In ni bilo večje groze, kot je groza praznega, opustošenega niča znotraj, ko človek že podvomi v svoje avtentično bivanje, v to, da je! Sploh pa me je trpljenje fenomenološko zelo zanimalo. Prav s tega vidika: zdaj je, zdaj ga ni. Ko je, zakaj je? In ko ga ni, kar je po svoje lahko še huje, zakaj ga ni?

Premetaval sem besede: dvom, absurd, smisel, nič, bit, nebit, smrt ...

Premetanka pa je povzročila tisto najhujše! Grozo vseh groz! Vse se je končalo na istem mestu, v breznu ... Kjer sem ugledal tisto najhujše ... In to je nič. (Ta nič pa ni bil ne zanimiv ne plemenit, v njem namreč ni bilo niti kančka modrosti ali spoznanja. Ta nič je bil praznina, odsotnost in nesmisel.) In zaradi tega sem včasih celo malce trpel. Da, zaradi smisla sem trpel, kot žival, ki čaka na strel ...

Potem pa so se mojega mrcvarjenja pomenov zgoraj očitno naveličali. Ali pa so dojeli, da iz vsega tega besednega pleteničenja nič ne bo – in me odpoklicali. No, ta odpoklic se vam zdi nekaj zelo birokratsko vsakdanjega. Pa ni tako. Ta odpoklic so oni spremenili v pravo dramo. Pravzaprav v grotesko.

Ura je odbila deset, ko sem se nekega jutra odpravil na uredništvo ugledne revije, da odnesem svoj umotvor o niču, ki sem ga do dobrega obdelal in domislil. (Si lahko predstavljate, kaj pomeni domisliti nič?) Ko sem na križišču pomel oči, ker mi je jutranje sonce poznozimskega dne zableščalo, da so mi oči zalile solze, še slutil nisem, kaj naklepajo z menoj. Pomencal sem oči, potem me je nekaj streslo in strašno počilo. Hotel sem še zavpiti "mater ...!" in že so me odvedli ... Odvedli navzgor. Jaz sicer na kaj takega nisem bil pripravljen, ker sem tedaj imel v glavi povsem drugačne plane o tem, kako bom uspel s svojo teorijo ..., kako mi bodo objavili esej o niču, kako bo na vratih kabineta pisalo dr., prof. in še kaj ..., kako bom predaval na simpozijih o smislu življenja ... in postal pomembna "persona"!

Oni pa so me odpoklicali in mi porušili vse moje življenjske plane. Gledal sem dol, kako odnašajo moje truplo, gledal sem, kako je policija ustavila promet, kako je mladenka buljila v moje truplo in pričela hlipati, čeprav me ni poznala (verjetno zaradi strahu pred smrtjo), kako so radovedni firbci zijali v potolčeno pločevino in kako se je začetek prihajajoče pomladi, ki sem jo tako nestrpno pričakoval, izmuznil. Zakaj so me tako nenadoma odpoklicali, mi še danes ni povsem jasno. Nekaj so zmajevali z glavami in šepetali ... češ, da sem zablodil ... A kaj oprijemljivega, kakega napotka za naprej mi niso dali. Kako pa naj potem vem, kateri izmed malih grehov je bil usoden za odpoklic! In kaj sem se naučil? Veliko! Predvsem to, da je drugim za mojo dušo malo mar!

Potem pa naj se jaz brigam za tuje dušice in usodice ... Ali pa jih je moje filozofsko blebetanje pričelo tako motiti, morda je postalo celo škodljivo za ostalo občestvo, da so me umaknili ... In če natančno premislim, kaj zelo zelo hudega, kaj strašno zoprnega tudi nisem razglašal. Malce sem se igračkal s smisli in pomeni, malce obračal stranice in sestavljal koščke spoznanja, ki mi je bilo tako ali tako nedosegljivo, da sem ga lahko le vohal od daleč, ali pa še to ne ... Kaj hujšega nisem zagrešil. Kljub vsemu pa sem nekako slutil, da jih je najbolj zmotil tisti nič, okoli katerega sem se vrtel. Zakaj bi jih lahko nič spravil iz tira, mi še danes ni povsem jasno. Če je nič nič, prav gotovo ne more škoditi. Vsekakor škodi nič manj kot nekaj. Nekaj je lahko nekaj zelo zelo slabega, nekaj gnilega in podlega. Kar pa nič vsekakor ne more biti. In tudi noče biti. In kljub temu se je tako klavrno končalo ... – zavoljo nič! Odvlekli so me in počutil sem se ničevo. Kot nekaj ničvrednega so me iztrgali, brez pojasnila, in me na silo odvlekli.

Pot pa je bila tedaj nadvse mučna. Verjetno zaradi tega, ker nanjo nisem bil pripravljen. Človek lepo v miru živi, s svojimi plani je kar zadovoljen, potem pa ga preseneti konec! To bi jim mogel povedati, da bi bilo zelo lepo od njih, če bi prej kaj namignili ... Da bi lahko vsaj pomislil na takšno možnost. Povedati bi jim moral, da so povzročili pravcati stres, od katerega se še dolgo nisem opomogel. Če bi jim to rekel, bi le zmajali z glavo, in nič več.

Res nima smisla. Tista pot pa je bila pravi šok: vleklo me je navzgor, vleklo v vakuum, in preden sem se domislil, da je to nekaj čisto drugega, nekaj čisto, čisto drugega, sem že stal tam, pred njimi na nekakšnem zagovoru. Najbolj pa me je zbolelo, ko sem spoznal, da je moja teorija, ki je v celoti slonela na tezi o nič, neresnična. S tem se preprosto nisem mogel sprijazniti, ne soočiti. Da sem se motil, napisal nešteto razprav in esejev na to temo in končno spoznal, da je bil ves moj trud, ves moj napor popolnoma zaman.

Oni pa so pričakovali celo nekakšen zagovor za mojo zmoto! Briga me zagovor, sem pomislil pri sebi, ko so oni zopet zmajevali z glavami.

Kaj pa moji plani, sem hotel zavpiti, kaj pa moji načrti? Pa nisem mogel izdavit niti besede. Preden sem dojel, da mi berejo misli, je bilo seveda že prepozno. Prebrali so me kot odprto knjigo, in to me je dokončno pokopalo!

Mirovanje in nekakšno zdravljenje, ki so mi ga predpisali, je bilo tako kratko, tako skromno ..., da bi bilo bolje, ko ga sploh ne bi bilo! In zdaj moram nazaj!

In tiste burke okoli pogreba, ki so mi jih kazali ... Kar malce žal mi je bilo, da nisem mogel prisostvovati v živo. Ljudje so bili dejansko pretreseni. Celo moji sovražniki. Kdo bi si mislil! Morda pa so me potrebovali, morda pa so bili pretreseni, ker sedaj ne bo nikogar, ki bi jih tako obzirno zbadal ...

Pomislite, celo ona je prišla! Brisala si je solzne oči in ihtela, ihtela. Moja črnolaska, ki me je leta in leta vlekla za nos. Kako božanska je bila: stala je tam, sama, nihče je ni podpiral, kar sama je stala na robu groba in solze so ji polzele na vlažno zemljo.

Ko sem kasneje poležaval in čakal na kazen, ko bom zopet moral dol, sem mislil nanjo in na njen blaženo mili obraz, zaradi katerega sem toliko pretrpel in se tolikokrat pretvarjal. Celo tisti nič sem si izmislil zavoljo nje, da sem laže prenašal bolečino. Mislil sem na to, da je sedaj ne bo več v moji bližini, ker me bodo poslali na kak drug konec sveta, v kako drugo obliko ... Vse plane so mi pokvarili s tem odpoklicem. Hotel sem uspeti, obogateti, nato pa njo prijeti za roko in je ne izpustiti nikoli več! Pa so mi vse skazili. Pravica skazica!

Jutri dobim navodila za novo pot. Kar malce zaskrbljen sem, čeprav vem, da se bom tam doli dobro znašel. Po toliko izkušnjah mi ne more biti slabo.

Lahko pa me pahnejo v kak zanemarjen kot, v revščino in bedo, kjer bom moral z rokami kopati zemljo in jesti črve ... Ah, take kazni si gotovo nisem prislužil ...

Usmiljenje, usmiljenje, sem jim hotel zavpiti! Oni pa so se nasmihali, češ prav to ti je manjkalo takrat, ko si bil tam doli, prav zaradi usmiljenja si dobil odpoklic! In pomislim na usmiljenje ... Usmiljenje je lastnost mehkega, ranljivega srca, takega, ki je že vnaprej obsojeno na trpljenje ... Takemu srcu ni odrešitve, tako srce bo trpelo, pa četudi se bo znašlo v raju!

Zaprem oči in si predstavljam, da čutim neizmerno usmiljenje ..., predvsem do sebe ..., do svoje nove poti, o kateri ne vem ničesar. Pa mi ne uspeva. Usmiljenje je nekaj podobnega bolečini, ta pa mi je bila vedno nekako tuja in odveč. Zaradi nje sem si izmišljal teorije in sisteme. Usmiljenje je nekaj šibkega, nekaj mehkega, nekaj, kar sem ves čas preziral! Pa saj ne čutim usmiljenja niti do sebe!

Prihaja sel. V rokah drži nekakšno pošto. Preberem: dol me pošiljajo, napisan je naslov in smer, napisana so neka imena, ki mi ne povedo ničesar. Na koncu pripis z velikimi, rdečimi črkami: TAKOJ!

Stresem se, zajamem sapo in že me sel pahne, da letim, letim ... S strašno hitrostjo drvim in sploh ne vem, kako se bom ustavil ...

Diham težko, prebujam se počasi, kot da se mi res nikamor ne mudi ... Zdi se mi, da vse vem, da ničesar nisem pozabil ... Popoln spomin imam ... Le izraziti se ne znam. Iz grla se mi utrne nekakšen krik. Sledi histerični jok ... Odprem oči in zagledam nasilno svetlobo, ki se lomi na mojih vekah. Slišim glasove in vidim obrise orjaških ljudi, ki se sklanjajo k meni. Vse pleše in migota, vse se ziblje, v želodcu pa čutim neznosno težo, težo svinca ali težkega kamenja, ki me vleče dol, dol ... Težek sem in negiben. Obrisi obrazov se zdaj približujejo, zdaj spet oddaljujejo, sence počasi dobivajo barve. Sladoledastih barvnih odtenkov se še spominjam od prej ... Ljudje nekaj šepetajo, glasovi se mešajo. Spačeni in grdi se mi zdijo. Nekdo se skloni bliže k meni in zavzdihne: "Revež, pa saj je brez nog!"